

APPENDIX AD SCRIPTA S. BERTARII

VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS

S. BENEDICTI SORORIS.

Ex homilia in ejus natali habita, quæ Bedæ Venerabili vulgo, sed immerito, tribuitur.

1. Quia beatæ Scholasticæ natalitia colimus, fratres charissimi, libet de ejus vitæ meritis aliquid de vita beatissimi Benedicti huic opusculo introducere, ut quantæ excellentiæ sanctitatis fuerit, silentio non tegatur. Sed primitus omnipotenti Deo preces mitamus, qui omnia in sapientia fecit, ut ipse donare dignetur, quia dignatus est dicere: *Qui sitit veniat, et bibat, et de ventre ejus fluent aquæ vivæ* (Joan. VII, 37), ut cœpta sic digne prosequamur, ut tantæ festivitatis pertineat ad honorem, et vestræ charitati præbeat incrementum.
2. Soror namque ejus Scholastica (ex Greg. M., lib. II *Dialog.*, c. 23) omnipotenti Domino ab ipso infantiae tempore dicata, ad eum semel per annum venire consueverat. Primitus quidem virtutem tanti nominis inquiramus, ut suo decore oratio decurrat. Scholastica enim a Schola derivatur, quæ est sapientiæ nutrix: ab ipsa virtutum omnium norma concrevit, et tota virtus animæ proca fit ad discendum bona et mala, ut recto limite currere possit viam salutis, qualiter peritura mundi despiciat, ne oberans bonum ducat pro malo, malum pro bono, tenebras pro luce, et lucem pro tenebris, amarum pro dulci, et dulce pro amaro, et discernere possit quæ virtus sit spiritus, quæ carnis, ne indiscrete cuncta peragens, ibi bonum eligere speret, ubi tota est malitiæ norma ut est illud: *Qui non fuerit discipulus veritatis, erit magister erroris.*
3. Sed videamus quis hujus tantæ sororis possit esse germanus per omnia Benedictus non solum nomine, sed opere, non solum in terris, sed etiam in cælis. Ista non in philosophorum schola Scholastica facta, sed Christi, mundi ludibria ab infantia fugiens, cœlestem sibi sponsum aptavit: iste vero a pueritiæ suæ tempore abrupta vitiorum et litterarum mundanarum Romæ studia cernens, senili corde eum quem in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem. Quam felix Nursiæ tellus, tales quæ mittit alumnos! Nam Canopica regna aurea mittunt tyrannos: tu Christo proles super æthera dignos. O felicia tantæ viscera matris, quæ tali germine soboles mundo dedere, id est benedictionis et sapientiæ. Vere ista est illa fertilis gleba, quæ sumpto semine aliud centesimum, aliud sexagesimum fructum produxit.
4. Sed cur semel in anno sancta soror veniebas? forsitan longitudine itineris a tua tenera planta for-
- A midabas? an munus parabas quod ferres? an forsitan tantum et semel in anno fecundabat bonus frater rore verbi cœlestis, ut madefacta mentium prata sufficeret ad incrementum salutis? an in mente habebas illud Salomonis, *Prohibe pedem tuum de domo proximi tui, ne forte satiatus oderit te?* (Prov. XXVII, 6.) Et illud: *Mel invenisti, fili mi, comede quod sufficit tibi ne forte satiatus evomas illud?* (Prov. XXV, 16.) Sic sic agant omnes sorores, non densis gressibus fratrum limina frequentent, non carnalia basia requirant, non ineptas resonent fabulas, non munus deferant tantum, quod tela depingit, vel magistra manus adornat: non olfactoriola, non variorum placetas saporum, sed cum Scholastica sacra Benedicti fratris requirite scholam, ut magis cibo cœlesti, quam dono terreno satiati, reverti ad propria quaeratis. Sequitur:
5. Ad quam vir Dei non longe extra januam in possessione monasterii descendebat. Quam sanctus, quam pudicus, quam discretus accessus! ut fragilis sexus non lascesseret, obvius frater occurrit, ne forte labor itineris frangeret mentis devotionem. An illicitum cernebat, ut in tanti limen Cœnobii calcari femineo pede debuisset? an forsitan sæcularium latratus vitabat, qui bonos monachorum mores canino more devastant, et hoc credant in illis quod suis malis actibus agere non recusant: et si hoc de tanto Patre sperare illicitum esset, de tenerioribus discipulis inflato guttore crispant cachinnos? Idcirco non in secularium, sed in propriis possessionibus descendebat Pater almificus. Sequitur:
6. Quadam vero die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis ejus frater descendit. Ex more enim venit, quia ex bona consuetudine mentis appropinquabat, et fide non ficta. Quam sanctus accessus, quam sanctus adventus, quam pius cursus, qui magis amore mentis currebat ad Christum, quam devotione pedum ad fratrem, imo et ad Christum fratrem! Nam et ipse dicit: *Si quis fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror et mater est* (Matth. XII, 50). Sed quali devotione ista currat, Psalmista dicit: *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te, Deus* (Psal. XL, 2). Sed quare Psalmista metaphorice cervi proposuerit mentionem, ut ita currat anima ad Deum, ut cervus ad fontem, non vacua mysteriis

manent, Nunquid solus cervus et non columba, turtur et passer fontem requirunt? Sed aliter cervus, aliter columba, ad fontis amnem recurrunt. Iste cursu pedum, ista aërio volatu descendi: iste insectus frequenter arte venatorum lassabundus currit ad aquam, hæc vero infatigata solita accedit. Quod si mystice pensare volumus, invisibilis anima visibilis animalis habet formam, qua uno cursu fatigationis, hic pergit ad fontem terrenum, hæc ad fontem cœlestem: iste fatigatus vocibus canum, ista consecuta spiritibus malignis, pro quo ad fontem illum currendum est, qui est fons vivus, putens domus Jacob, ex quo aquæ vena salientis ebullit in vitam æternam. Certe tanta soror tali fide venit ad fratrem. Nam aliter æger, aliter sospes ad medicum vadit: iste ut sanus sanum visitet, iste ut languentem sanus procuret. Nam et ad fontem aliter sitiens festinat, aliter crapulatus a vino. Iste ut hausto refocillet mentem, ille ut recto itinere insitiens pergat. Soror vero ista in tanto fratre ambas gratias cernens, sapiente pede infatigata venit: prius, ut sana sanum visitet; sequenter, ut ægram non corpore, sed mente curet documento salutis, quia nec ipsa astra munda sunt in conspectu Dei, et secundum Apostolum, nec infans unius diei. Sequitur:

7. Qui totum diem in Dei laudibus sacrisque colloquiis, ducentes, incumbentibus jam noctis tenebris, simul accipere cibum. Beata talis visio parentum, præ oculis habentes Domini præceptum: *Primum quærite regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis* (Matth. vi, 33). Beata talia fercula, ubi prius ponitur panis angelorum quam hominum: et ubi prius refocillatur mens quam venter. Nam hic reponitur cibus, qui placere possit mensæ cœlesti: ibi vero esca manet, quam indigeries corporis mittit. Et beatus sermo qui toto diei spatio protelatur laude divina, et qui a primo lucis ortu usque ad occasum, alternatim reciprocantur prædicamina sacrosancta. Sequitur:

8. Cumque adhuc ad mensam considerent et inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis femina soror ejus cum rogabat, dicens: Quæso te ne ista nocte me deseras, ut usque mane aliquid de cœlestis vitæ gaudiis loquamur. Ad mensam sedent, cibum sumunt, uno dente charitatis ruminant panem et colloquia sacra, ut unum esset os, quo terrenum panem frangerent, et cœlestem. Nam venter plenus cibo, mens erat adhuc jejuna verbo salutis: idcirco quasi famelica rogat, ut divinis cibariis mentem satiaret per jucundus cœlestis usque in lucem, ut qui fuerat luce diei magister, fieret etiam inter tenebras doctor herilis. Sequitur:

9. Cui ille respondit: Quid est quod loqueris, soror? manere extra cellam nullatenus possum. Ecce percontatur frater sororem, magister discipulam, sanctus sanctam, quasi non sciens quid dixerit soror. Sed ista inquisitio magis irascentis est, quam interrogantis, dum bene Pater audisset quod soror rogaverit. Tanquam si diceret: Non bene est hoc quod

A rogas, ut insolitus extra cellam maneam, quod implere minime possum. O sanctitatis amator, quare germanæ denegas quod etiam extraneis præbes? sed hoc religio facit, non causa doloris. Scis Domini præceptum: *Qui diligit patrem aut matrem aut fratrem, vel sororem plus quam me, non est me dignus* (Matth. x, 37). Ideoque ad assuetum recurris orationis locum, ubi magis Deo quam sorori solitus es adhærere. Sed præsumenti voce dicimus: Nunquid non Deus hic est ubi bona soror sacramenta Dei perquirat, cum ipse dicat: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum?* (Matth. xviii, 20.) Ecce non rogat, ut longo te tempore cernat more parentum, sed unius noctis spatium poscit, quo præbeas colloquia sacra. Quam dure attendis, sancte frater, preces sororis, ob tuæ causam sacrae religionis. Illa bene quærit, ut a te habeat, tu similiter ut redeas: illa fide tu fide: illa amore Dei, tu pariter ut illa: illa ut cum sorore in prædicatione tempus noctis exsolvas, tu ut cum fratribus solitas Domino referas laudes. Sed quis e duobus melius, sequens sententia monstrat. Tanta vero erat cœli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret. Vere nulla nubes esse potuit, ubi erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sequitur:

10. Sanctimonialis autem femina cum verba fratris negantis audisset, insertas digitis manus super mensam posuit, et caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinavit. Dic, virgo beata, cujus te schola docuit, quæ contra magistrum sententiam proponis? Nunquid non dicit: *Perfectus omnis discipulus erit, si sit sicut magister ejus?* (Luc. vi, 40.) Et in Evangelio inquit: *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua* (Matth. vi, 3): et tu ambas manus innectis? et illud: *Mittite in dexteram navigii rete* (Joan. xxi, 6), et tu utroque latere recte immergis? ille a dextris oves collocat, tu etiam in sinistra? Psalmista hinc a dextris ponit dicens: *Dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis* (Psal. cix, 1): nec non *dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me* (Psal. cxvii, 16); et in Cantico: *Dextera tua, Domine, glorificata est in virtute* (Exod. xv, 6), etc.; et tu ista derogans, non solum manus implectis, sed etiam digitos inseris? Dominus dicit in Evangelio: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio ora Patrem tuum* (Matth. vi, 6): et tu ad cœnam sedens, ante humanos oculos preces lacrymasque fundis? Sed quam laudanda sunt tua facta, o sanctissima feminarum! Quid tu in conclavi facis, quando talia patienti cœlo peragis? Nam ideo tibi una est dextera lævaque pars, quia fabricam attendis illius, qui nullam habet sinistram, ut dicit: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona* (Gen. 1): Et in Cantico canticorum *Læva ejus sub capite meo et dextera illius amplexabitur me* (Cant. 1). Et in Psalmo: *Manus tuæ, Domine, fecerunt me, plasnavere me* (Psal. cviii). Et illud in Cantico: *Manus meæ stillavere myrrham* (Cant. v, 5).

Hac quippe auctoritate quam pulchræ tuæ manus complexæ consistunt, super quas caput reclinans, imbrem cœlitus lacrymans effudisti. Sed quod caput, Apostolus dicat: *Caput mulieris vir, caput viri Deus* (Zach. vi, 12). Nam ejus viri nisi illius, unde Prophete dicit: *Vir Oriens nomen ejus?* (I Cor. xi, 3.) Ecce ille qui pro salute omnium in cruce inclinato capite tradidit spiritum, suo capite nunc tuas declinavit in palmas, ut sui mysterii quod mente quærebas arcanum, tibi manaret ab astris. Quæ tantum insertis digitis egisti miraculum, quid faceres si palmas extendisses ad preces? Cumque levaret de mensa caput, tantæ coruscationis et tonitruum virtus, tantaque inundatio pluvie erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant, extra loci limen quo consederent, pedem movere potuissent. Quam nova miracula mundo, quam cunctis laudanda præconia sæclis! ubi nulla erat umbra nubis, aer intonat clamoribus omnes: et densa tonitrua sonant, ubi nullus erat concussio venti. Nam unus fons oculorum, et mensam rigabat lacrymis, et æther imbribus arva. Stet nunc sancta charitas fixa, stent immobiles pedes fraterni: quod soror poscit, non deneget dilectio fratris: da, volens nolens, pernox sacra colloquia, Pater. Ecce ista præceptum Domini complet, petit ut accipiat, quærit ut inveniat, pulsat ut aperiat ei. Quid petit, ipsa dicat. Ut usque mane aliquid de cœlestis vitæ gaudiis loquamur. Nam ideo descendisti obvius, ut ista dona proferres: perfice quod cœpisti. Nam non initio præmium exstat, sed in fine operum bonorum. Idcirco e superis fudit Dominus imbrem, ut tu non deneges prædicaminum amnem. Vere non poscit munus caducum, sed regni cœlestis expetit lucrum. Sequitur:

11. Sanctimonialis autem femina, caput in manibus declinans, lacrymarum fluvios in mensa fuderat, per quos serenitatem aeris et pluviam traxit: nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est: sed tanta fuit convenientia orationis et inundationis, ut de mensa caput jam cum tonitruo levaret, quatenus unum idemque esset momentum, et levare caput et pluviam deponere. Quam bonus Deus Israel rectis corde, quam piæ animæ quærenti illum? Ecce qui scrutator est mentium et corda omnium cernit, qui per Psalmistam dicit: *Invocabit me et ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione* (Psal. xc, 12): ecce non distulit, non multas expedit preces, sed in ictu oculi et puncto cordis petenti tribuit donum. Nam levato de manibus capite, una fuit convenientia orationis et inundationis. Gaude et lætare, virorum sanctissime, quia ecce tenes quod voluisti, ecce habes quod semper quæsisti: ecce miracula cernis insignia, cœlo terraque probata. Vere si non negasses quod expetebas, non fuerant signa humanis oculis nata, quæ toto semper mundo

* Erant ergo gemelli Benedictus et Scholastica, uno scilicet partu editi: non enim una iis alicubi mansio est, qui sibi in eundem locum post intervalla succedunt. Trithemius in lib. 1, de Viris illust. Ord. S. B., c, 1., de

A lectio sacra sonat. Ecce jam Scholasticæ nomen virtutum laude coruscat: ecce illius miraculo plebs sancta congaudet: ecce quam cultasti sarculo cœlesti, fructus fert signorum. Sequitur:

12. Tunc vir Dei inter coruscans tonitrus atque ingentis pluvie inundationem, videns se ad monasterium non posse remeare, cœpit conqueri contristatus, dicens: Parcat tibi omnipotens Deus, soror, quid est quod fecisti? Quare quæris, vir Dei, quid soror fecerit? Nunquid non cernis quid ipsa fecerit? Nunquid non vides pluvie guttas? Nunquid non audis concrepantes mugitus ætheris? Nunquid non sentis miracula coruscare, signa fluere, fundamenta domus contremiscere, et dicis quid fecisti? Nunquid ipsa hoc fecit, quod magis tua sancta negatio fecit: quia si non negasses, miraculum non eveniret. Hoc Christus gessit pietatis amator. Nam petenti Chananeæ mulieri preces audire distulit, ut ejus fidem faceret acutiorem, ut quærenti catello micas, filii daretur panis. Sed illa ut extranea a finibus tunc venit, jam non extranea a consortio Christi: ista vero a cunabulis Christo dicata, cum Maria gloriosa Virgine audire meruit: *Optimam partem elegit* (Luc. x, 42). Et quare Pater contristatus dicis: Parcat tibi omnipotens Deus, soror, quid est quod fecisti? O vir Dei, tibi hominum mentes patescunt, tibi aer numismata fundit, tibi arida dolia oleum manant, tibi alta profundi lacus ferrum reducunt ab imo, ipsi inferi animam reddunt, et nunc quasi contristatus nesciens dicis, quid fecisti? O Pater beate, si fas est dicere, quantum fuerat justius dicere, Parcat mihi omnipotens Deus, qui tuas bonas non audio preces: quam diceres. Parcat tibi omnipotens Deus, quid est quod fecisti? Hoc est illud Salomonis, *Argue sapientem et diliget te* (Prov. ix, 8). Sequitur:

13. Cui illa respondit: Ecce te rogavi, et audire me noluisti, rogavi Dominum meum, et audivit me. Subaudiatur: Te quidem rogavi ut fratrem, sed tu ut germanam noluisti audire. Sperabam ut mente haberes viscera matris, partus dolorem, lacteas mammas, cunas nutricis, lavacra obstetricis, fascias temporales, quibus infantia olim nutrivit. Sed tu me noluisti audire, et magis festinabas ad fratres, quos tibi sola charitas Christi facit germanos, quos etiam nescis a quo limite ad tua cunabula hos mundus transmittat. Idcirco rogavi Dominum meum, et audivit me. Tu non attendebas quod unus pater amborum contulit membra, tu non cernebas unam nobis mansionem^a esse [al. fuisse] inter uteri septa: idcirco ad illum patrem cucurri, qui nobis animam dedit, qui terrena tribuit, et cœlestia non denegavit. Modo ergo si potes, egredere, et me dimissa, ad monasterium redi. Modo enim præsentis est temporis: modo enim, quando tibi omnipotens Deus itinera

Abundantia eorum matre agens: Hæc, inquit, periclitata in partu geminos edidit, filium scilicet Benedictum, et filiam nomine Scholasticam.

clausit : modo, quando aditum eundi denegavit : A modo, si potes, me dimissa, ad monasterium redi. Et cur, Pater, fatigaris ? Nunquid non hic est monasterium ubi tu es, qui caput es omnium monasteriorum, et doctor omnium monachorum, dum non locus hominem, sed homo sanctificet locum ? Sta nunc, Pater sanctissime, invitus, ut alterius diei sol tibi præbeat gressus. Sequitur :

Ipse autem exire extra tectum non valens, qui manere sponte noluit in loco, mansit invitus. Quam multis sanctis viris factus es vir Dei compar, qui inviti fecerunt bonorum facta. Nam Jacob invitus fratrem fugit, qui postea rediit cum multis. Sic Joseph invitus pergit ad sedem, ut doctor fieret populo Dei. Sic Daniel vadit Babylonam ad arcem, ut primus fieret sapientibus cunctis. Sic Saulus invitus factus est Paulus, ut fieret gentium prædicator. Ideoque tua non requiescat charitas, sancte vir, stare invitus, ut Christi tribuas documenta salutis. Sequitur :

14. Sicque factum est, ut noctem totam pervigilem ducerent, atque per sacra spiritalis vitæ colloquia sese vicaria relatione satiarent. Ecce nunc nova spiritalia gaudia surgunt, quia negans prius, factus est nunc attributor cœlestis : et colloquiis sacris vicaria relatione se satiant, qui prius erant a concordia discordes. Quanta sunt omnipotens tua mirabilia, Deus ! Nam omnia proba voluisti, fecisti, et non est qui resistat tuæ majestatis potestati. Ideoque laudant te cœli, aer, terra, mare, et cuncta quæ in eis sunt : quia semper innovas signa et mirabilia tua, ut te totus orbis agnoscat suum esse Redemptorem. Da jam plus pio Patri Benedicto iter redeundi ad cellam, stringe aerium amnem, tolle pluviae guttas, da serenitatis solem, - ut qui lætus accessit, gaudens recedat : ut simul ejus soror valedicens fratri, ad propria revertatur, ut simul gaudentes et exultantes, tuo de munere ad sua tecta vehantur. Sequitur : Qua de re dixi eum voluisse aliquid, sed minime potuisse : qua si venerabilis viri mentem aspiciamus, dubium non est, quod eandem serenitatem voluerit, in qua descenderat, permanere : sed contra hoc quod voluit, in virtutes omnipotentis Dei ex femineo pectore miraculum invenit. Nec mirum quod plus illo femina, quæ diu fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit : quia enim juxta Joannis vocem, *Deus charitas est* (1 Joan. iv, 16) : D justo valde iudicio illa plus potuit, quæ plus amavit. Brevi sermone de his disserendum non est. Nam secundum grammaticos, charitas media species est, dum inter bonos et malos charitas esse possit, et inter latrones et pios : ut est illud : *Perfecta charitas foras mittit timorem* (ibid., 17). Certe si perfecta est ista, quæ inter bonos foras mittit timorem : imperfecta nihilominus fore creditur, quæ inter malos ac superbos nequitiae concordiam præstat. Sic in passione Domini Pilatus Jesum mittens Herodi, a quo Jesus ad Pilatum iterum remissus, amici facti sunt Herodes et Pilatus in ipsa die : nam antea inimici

erant ad invicem. Sed hæc est perfecta charitas quæ Deus est, qua hic plus una potuit quam alter : de qua dicit Apostolus : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis* (Rom. v, 5). Sequitur :

15. Cumque die altero eadem venerabilis femina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad monasterium rediit : et ecce cum post triduum in cella consistens, elevatis in aera oculis, vidit ejusdem sororis suæ animam de ejus corpore egressam, in columbæ specie cœli secreta penetrare. Quam felices sunt oculi qui animas possunt contemplari beatas, qui carnali intuitu spiritalia cernere queunt ? Ista luminaria non adjacent in fundamine frontis, sed intus renitescunt ad cordis fenestras de quibus dicit : *Qui sunt isti qui ut nubes volant, et sicut columbæ ad fenestras suas ?* (Isa. lx, 8.) Ecce jam, Benedicte Pater, ista columba ad tuas jam, cordis volat fenestras, ut tuæ sororis anima per eas transiens, ad cœlestem illam deferat portam : ut illa fieret ductrix animæ tantæ, quæ fuit avis quondam portatrix ad arcam reddita pacis. Quam felix ales talibus mysteriis compta, quæ meruit etiam super Dominum Christum Spiritum sanctum ferre ! Ista frequens obsequiis instat Regis æterni, ista assuetis pennis deargentatis auro dorsa refulgens, paradiso nuntia defer. De hac in Cantico Canticorum dicit : *Surge, amica mea sponsa, et veni : columba mea in foraminibus petrae, in caverna macerice* (Cant. ii, 14). Sequitur :

16. Qui tantæ ejus gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in hymnis et laudibus gratias egit, ejusque obitum fratribus denuntiavit. Denuntiavit enim sanctus Pater fratribus, quod meruit sacro intuitu cernere secretum : et talibus congaudens votis, omnipotenti Deo gratias egit, quia quam ante triduum rore verbi cœlestis perfuderat, ad ætherea regna in columbæ specie scandere cernit. Sequitur :

17. Quos etiam protinus misit, ut ejus corpus ad monasterium deferrent, atque in sepulcro quod sibi ipse paraverat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mens una semper in Domino fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret. Ecce, fratres, margarita cœlestis a negotiatore dudum empta, aptatur cœlestibus ornamentis, jam inter lilia candentia pascens, sequitur Agnum quocumque ierit. Ecce in paradiso Domini ab angelis collocatur, ecce in terris monachorum manibus aptatur in tumulo fratris, ut munus quod una mater contulit, nec cœli janua, nec terræ sepultura separaret : et quibus una fuit semper meus in Christo, una esset corporum arca. Ecce reparata sunt tua damna, paradise. Ecce virgo Dei manu formata, quam de tuo pestifer hostis, abstulit loco, jam redit ad culmina cœli, jam recognoscit sui palmam structoris ; jam quia victa fuit, victrix calcet hostis colla maligni. Dic, dic, inferni minister, dic, tartaree miles, dic, origenum genus omnium venenorum fraude repletum, quid tibi fecit plasma sanctissimum Dei, quid tibi nocuit femina

bene formate? Quave causa ultro te consiliarius A injecisti, ut manducaret quod tuum non fuit? Dic, pestifer fur, quia non potuisti rapere partem regni Dei, ideo voluisti rapere per serpentem creaturam Dei imo qualis Dominus, talem famulam mittit. Tu serpens lubricus, ille serpens tortuosus; tu omni dolore plenus, ille omni veneno; tu mortis consilia dans, ille suis organis sibilans, mortis consilia propinat. Nunquid non potuisti in paradiso Dei aliud animal invenire, quod tuis votis concordaret, nisi serpentem? Vere non. Tu callidior angelis sanctis, ille callidior animantibus cunctis; tu bonus in cœlo formatus es, sponte malus effectus es; ille bonus in paradiso creatus est, per te reus, effectus est. Virgo Dei, plasma Dei, femina Dei bona creata est, per te et serpentem illicita gustando effecta est peccatrix. Qui demens de his tibi profuit? Tu tibi perpetuos B ignes cumulasti, ille terram comedit cunctis diebus: tu catenis igneis illigatus; ille omnium ira premitur, calcaneis tunditur, verberibus flagellatur. Væ, væ per omnia vobis. Ecce femina reparata est sanguine Christi, ecce pro amissione terreni paradisi, illa nunc culmina cœli retinet, unde præcepisti. Versum est fel tuum in dulcedinem mellis, fraus maligna tua in reparationem omnium et salutem. Perforata est maxilla gutturis tui, neminem mordens, neminem vorans sine Deo volente. Et si quem voraveris, pietate Dei præfocatus cum sanguine rejicies illum, et de visceribus tuis abstrahet illum Deus.

18. Gaude jam, virgo Dei, tantis sublimata trium-

phis; exsulta, Benedicte Pater sanctissime Patrum, doctor dulcissime doctorum: quia, consummatis operibus sanctis, pariter congaudetis super regna cœlorum. Intercedite pro vobis commissis, postulate pro nobis afflictis, rogate pro nostris delictis, poscite Christum non solum pro monachis commissis, sed etiam pro vestris ancillis, ut omnis ætas, omnis sexus, omnis Ordo, qui vestris præceptis colla submitunt, peritura mundi despiciant, gaudia æterna concupiscant, regna beata appetant, prospera animarum et corporum percipiant. Nulla diabolica fraude molestentur, nullis incursionibus malignorum affligantur, nullisque calamitatibus annihilentur. Euge, Pater beate, fave precantibus, appone aures precibus famulorum tuorum, da veniam poscentibus, da dona quærentibus, parce peccantibus: quia tu pastor es, nos vero oves, audi tu balatus ovium tuarum, trahe nos post te, ut veniamus ad te, ut illic vera pascua inveniamus, ubi sunt vera gaudia sempiterna. Redde Deo talenta cumulata de nobis, reporta cum usuris credita dona doctrinarum, meque indignum hujus operis præsumptorem, tuis conjunge servulis sacris, ut cum omni grege commisso vitæ præmia assequamur, ut tibi dicatur a Deo: Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra cum his omnibus tibi creditis in gaudium Domini tui, præstante ipso qui digna promittere gaudia dignatus est suis famulis, qui vivit et regnat per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

QUOMODO PER ANNUM JEJUNANDUM SIT.

cript. cod. Cassinensi, apud Mabill., tom. I Annal. ord. S. Bened., pag. 784.)

Quatuor tempora, quatuor sunt legitima jejunia C in anno, scilicet mensis primi hebdomada prima, feria quarta et sexta et sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad vesperum. Mensis quarti, id est Junii, hebdomada secunda, feria quarta et sexta et sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad nonam. Mense Septembrio, id est mensis septimi hebdomada tertia, feria quarta et sexta et sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad nonam. Mense decimo hebdomada quarta, feria quarta et sexta et sabbato in duodecim lectiones jejunandum est usque ad vesperum. Ista duodecim legitima jejunia per annum exusant pro peccatis centum solidos in auro cocto. Cumque studiose hæc duo ..... no pellit... liberabit... animam. Extra ea jejunia, quæ Prior indixerit pro quacunque tribulatione.

De reliquis jejuniis.

In vigilia sancti Matthæi et Natalis Domini et Epiphania jejunandum usque ad vesperum. In vigi-

lia Ascensionis Domini, Pentecostes, et sancti Joannis Baptistæ, et sancti Petri, et sancti Laurentii, et sanctæ Mariæ; in vigiliis harum festivitatum semper jejunandum est usque ad nonam, et expleta missa reficiant. Si nominatæ vigiliarum reliquæ die Dominico occurrerint, non licet jejunare. Octava Natalis Domini, octava Epiphaniæ, Purificationis sanctæ Mariæ, sed et sanctæ Scholasticæ, sanctorum Faustini et Jovitæ, sancti Germani, dedicatio sancti Benedicti sursum, et dedicatio Domini Salvatoris et sanctæ Mariæ deorsum. In istis omnibus festivitibus non jejunatur usque ad vesperum, nisi si evenerit sanctæ Scholasticæ, aut sanctorum, Faustini et Jovitæ, vel sancti Matthiæ apostoli in quinquagesima, aut in quadragesima. Quod si evenerit, sic agatur sicut in aliis sacris jejunii diebus. Nam D officia ut reliqua omnia de supra scriptis festivitibus ita agantur, quomodo diximus, sicut et in Dominico die. In sancti vero Gregorii et sancti Benedicti, et Annuntiatione sanctæ Mariæ duodecim lectiones fiunt, et genua in oratione fratres non